

שמחת שלמה

מאוצרותיו המשמחים של זקנינו רבי שמחה שלמה לוין זצ"ל

גליון מספר 49, פרשת וירא, תשע"ו

* * *

למעוניינים לקבל הגליון בדואר, בפקס או בדואר אלקטרוני
או להוסיף הערות והארות, מעשים והנהגות, מתורתו של זקנינו הצדיק זצ"ל:
אברהם משה רוט, פארן 1' ירושלים, 0527652027
דוא"ל: haravsslevin@gmail.com

* * *

ראה זה חדש!

בתוך כתביו ורשימותיו של זקנינו הצדיק זי"ע, כלולים הרבה אזכורים אקטואליים משנים קדמוניות.
עד עתה נהגתי להשמיט אותם בדרך כלל, כי סברתי שאין בו עניין לציבור..
אך לאחרונה טענו רבים וכן טובים, שיש בזה תועלת גדולה לדורות,
לדעת ולהיזכר בתקופות ובאתגרים שעברנו אז ומה אמר אז סבא וכו'.

לכן, משבוע זה, יתחלק הגליון לשלושה גופנים:

בגופן זה – גוף המאמר
=בגופן זה – סיפורים ועובדות על רבי אריה ובנו רש"ש זצ"ל
#ובגופן זה – איזכורים היסטוריים שקישר סבא לדבריו

למען אשר יצווה – החינוך וההשפעה לדורות

א.

'ויאמר ה' אל אברהם למה זה צחקה שרה לאמר כו'
בספר 'קהלת יצחק' תמה מדוע אמר הקב"ה זאת לאברהם אבינו, ולא הוכיח את שרה בעצמה. הרי גם היא
עצמה היתה נביאה, ואילו אברהם היה טפל לה בנביאות (כדברי חז"ל), וא"כ היה להקב"ה לומר זאת
לשרה עצמה.

וכתב בשם רבינו ישראל מסלנט זי"ע דהנה אם רואים במטבח את המשרתות שאינן נזהרות ומדקדקות
כ"כ בכשרות, אות הוא שבעל הבית אשם בדבר זה, כי מסתמא הוא אינו מדקדק בכשרות ביותר, ורעייתו
שרואה שהוא מיקל מוסיפה להקל עוד יותר, והמשרתת שרואה את אשתו מוסיפה להקל עוד ועוד. אך
אילו היה בעה"ב מדקדק בכשרות בזהירות יתירה לא היתה רעייתו פותחת פתח להקל בזה, וממילא גם
המשרתת היתה נזהרת בזה מאד.

לפיכך כשראה הקב"ה שצחקה שרה תלה האשמה באברהם, ואמר לו למה זה צחקה שרה, דמסתמא קרה
פעם אחת שלא נזהרת בנבואה כראוי לפי דרגתך, וראתה זאת שרה ולמה מזה להקל בנבואה, ולכן עתה
צחקה שרה. עכ"ד קהלת יצחק.

[א"ה, אילולי דמסתפינא, אולי רמזה זה תורה בכך שנקטה אצל אברהם ג"כ לשון צחוק על אותה בשורה, 'ויפול
אברהם על פניו ויצחק', ואמנם פרש"י דהתם אינו לשון לגלול אלא לשון שמחה, אך עכ"פ הכתוב נקט אותו לשון,
כדי לרמז שצחוקה של שרה נבע מאיזה פגם (לפי רום עוצם מעלת האבות והאמהות) אצל צחוקו של אברהם.

והנה, בהמשך הפרשה נקטה התורה לשון צחוק בב' פעמים נוספות גבי שמחת לידת יצחק, 'צחוק עשה לי אלקים כל השומע יצחק לי', 'ותרא שרה את בן הגר המצרית מצחק', אם נכונים דברינו לעיל יש לומר שבדווקא נקטה התורה שוב לשון צחוק, כי באה ללמדנו איך הצחוק מבשורת לידת יצחק מקבל פנים שונות ומשמעויות קלות יותר ויותר, בתחילה אברהם צחק ושמח, אח"כ שרה צחקה וחייכה, אח"כ 'כל השומע יצחק לי' – בתימהון וחוסר אמון, עי' רשב"ם, ולבסוף 'ותרא שרה את בן הגר המצרית מצחק' – מלעיג על המשתה שנעשה בבית אברהם, עי' רמב"ן וספורנו. וכדברי הגרי"ס הנ"ל שכל אחד מיקל מעט יותר מרבו.

וידועים דברי הגמ' בסוף מסכת סוכה 'מעשה במרים בת בילגה שהמירה דתה והלכה ונשאת לסרדיוט אחד ממלכי יוונים, כשנכנסו יוונים להיכל היתה מעטת בסנדלה על גבי המזבח ואמרה 'לוקוס לוקוס [זאב זאב], עד מתי אתה מכלה ממון של ישראל [שמקריבים עליך קרבנות] ואינך עומד עליהם בשעת הדחק [להצילם], וכששמעו חכמים את הדבר הענישו את כל משמרת בילגה, עיי"ש. ותמהה הגמרא וכי בגלל שבתם חטאה מענישים את הוריה, ומשיבה 'אמר אביי, כדאמרי אינשי שותא דינוקא בשוקא או דאבוה או דאימיה, מה שהתינוק מדבר בשוק, הוא שמע או מאביו או מאמו. ומבאר רש"י: אם לא שמעה מאביה שהיה מבזה את העבודה לא אמרה כן.

והנה, לא כתב רש"י שהיה אביה מדבר בלשון כזו על המזבח חלילה, אלא שלא החשיב את העבודה כתכלית נפלאה בפני עצמה והחדיר בבית את התחושה שמטרת עבודת הקרבנות היא בשביל להשפיע טובה עלינו, ומזה הגיעה לטעון 'עד מתי אתה מכלה ממון של ישראל ואי אתה עומד להם בשעת הדחק', אבל אילו היו הוריה משרישים בה את ההרגשה שהעבודה היא זכות ושכר לנו, ואין אנו מבקשים לקבל מחמתה איזו טובה לעצמנו, לא היתה מתפתחת טענה זו אצלה.

[הוסיף אחי רבי אלימלך שליט"א, דיש לתמוה לכאן, דבשלמא כאשר מדובר בילד טהור הלומד ב'תלמוד תורה' ולפתע שומעים אותו מדבר בשוק דברים זרים, אות וסימן הוא ששמע זאת בבית הוריו. אבל הלא כאן מדובר בנערה שהמירה דתה, ונישאת לסרדיוט יווני, ומתרועעת כל ימיה עם היוונים הכופרים, א"כ מה גורם לנו לתלות את דבריה הנלוזים בבית הוריה ולא בבית אישה היוונית.

והוא שליט"א למד מזה עד כמה השפעת בית אבא גדולה מאד, שאפילו לאחר שעזבה דתם וביתם, ונישאת ליווני, מכל מקום יותר יש לתלות שהושפעה מבית אביה מאשר מבית בעלה. ועדיין צ"ב. אמנם לפי דברי סבא זצ"ל מבואר היטב שהרי אילו היתה מרגישה בבית הוריה שהעבודה עצמה זכות היא להם, ואינם מצפים לאיזה שכר תמורתה, לא היה כלל בסיס לטענתה 'אתה מכלה ממון של ישראל', ואע"פ שכבר המירה דתה – מ"מ ס"ס אילו סברה שהיהודים נהנים ושמחים בעבודה מצד עצמה לא היה מקום לדבריה].

ויש להוסיף, מקור נוסף מפרשתנו לאחריות שיש על ההורים למעשה בני ביתם, ממה שאמרה שרה לאברהם אבינו לאחר שראתה את ישמעאל מצחק 'גרש האמה הזאת ואת בנה', ולכאן במה חטאה הגר שצריך לגרשה גם כן, (ועיין רמב"ן שפירש כי לא יוכל הנער לעזוב את אמו, ועזב את אמו ומת), ולדברינו הביאור משום שכאשר ישמעאל בנה לוועג ומזלזל (כמו שפירשו הרמב"ן והספורנו לשון 'מצחק') יש לתלות האחריות לזה באמו הגר, שבוודאי שמע ממנה איזה לעג קל, והוא הוסיף חטא על פשע, ללעוג ולצחוק על משתה יצחק.

וסיים ה'קהלת יצחק': יצא לנו מזה מוסר יקר, מאד נעלה, שכל איש ידקדק בביתו בכל דבר ודבר בדקדוק עצום מאד, לכל ילמדו ממנו אנשי ביתו להקל באיזה דבר חלילה, דאז האשמה תלויה בו.

ביום חמישי ט"ז מרחשוון תשמ"ט, נשאתי דברים בפני רבני הכולל, הבאתי את דברי הקהלת יצחק הנ"ל, והוספתי שבפרט בימים הללו, ימי הבחירות {א"ה, כמדומה שהייתה אז מתיחות בין מפלגות היראים, 'עץ' ו-'ג'...}, שהרוחות סוערות, כמה צריך להיזהר בבית שלא להיגרר אחרי דברי לשוה"ר ורכילות, ריב ומדון, דאף אם נראה לו שיש צדדי היתר 'למען המצוה' וכו', הרי בני ביתו יבואו מזה להמשיך להקל עוד ועוד בלשוה"ר ובזלזול ת"ח וכו'. ואם בנו ישמע אותו מדבר על ת"ח שאינו צועד 'בדרך שלנו', הרי הוא כבר ימשיך אחריו בלא להבדיל בין גדול לגדול, ויהיה מלעיב גם במלאכים מ'הדרך שלנו'..

ב.

ב'קהלת יצחק' שם הוסיף עוד בשם הגרי"ס זצ"ל שזהו פשר בכיית רבי יוחנן בן זכאי לפני מותו, שאמר לתלמידיו 'ולא עוד אלא שיש לפני שני דרכים אחת של גן עדן ואחת של גהנום ואיני יודע באיזה מוליכין אותי, ודקדק הגרי"ס למה אמר – שיש 'לפני' שני דרכים, הלא גם לפני כל אדם ואדם ישנן ב' דרכים הללו. ועוד צריך להבין איך יתכן שחשש ריב"ז שיוליכו אותו לגהנום. וביאר שכוונת ריב"ז היתה שמפני שהיה גדול הדור, כולם היו מסתכלים עליו ולומדים מדרכיו, וחשש שמא הקל באיזה מעשה, כפי שורת הדין, אך אותם שהתבוננו בו למדו ממנו להוסיף ולהקל עוד ועוד יותר מכדי שורת הדין, ועל זה יתלו האשמה בו, שהיה צריך להיזהר שלא ילמדו ממנו להקל. ועל זה חשש 'שני דרכים' לפני, כלומר בפרט לפני שאני גדול הדור ולומדים ממני, ואיני יודע אם יאשימו אותי על שלמדו ממני להרע או להיפך יגמלו לי על שלמדו ממני דרך טובה. עכ"ד הגרי"ס.

ובאמת הדברים מפורשים בגמ' יומא פ"ו ע"א היכי דמי חילול השם, רב אמר כגון אני אם אקח בשר מן הטבח ולא אתן התשלום מייד [פירש רש"י: כשאני מאחר לפרוע הוא אומר שאני גזלן, ולמד ממני להיות מזלזל בגזל]. רבי יוחנן אמר כגון אני שהולך ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין [פירש רש"י: ואין הכל יודעים שנחלשתי בגירסתי, ולומדים ממני להבטל מתלמוד תורה]. הרי לנו כמה גדולה האחריות של האדם על סביבתו, שאע"פ שהוא עצמו לא חטא, מכל מקום כיון שהסובבים אותו מפרשים את דרכיו כקלות וזלזול במצוות, יש עליו תביעה משום חילול ה'.

ויש לציין לדברי הגר"א בפירושו למשלי, על הפסוק 'ברוב עם הדרת מלך ובאפס לאום מחיתת רזון, שכאשר יש 'אפס לאום', שאין עשרה שהגיעו לבית הכנסת, אז יש 'מחיתת רזון', יש תביעה גם על הרזון-השר ('רזון' לשון 'רזון', עיין במפרשים), היינו על הצדיקים הבודדים שכן הגיעו לבית הכנסת ונותרו ללא מניין, שיש עליהם תביעה מדוע לא הצליחו להשפיע על אחרים להצטרף למניין. הרי לנו כמה גדולה השפעתם של החכמים על סביבתם, עד שהם נתבעים אם לא למדו מהם לדקדק במצוות ובעבודת ה'.

שמעתי מגיסי הגאון רבי אליעזר פלצ'ינסקי זצ"ל שפעם אחת הגיע אדמו"ר אחד אל הגרי"ז בהיותו רבה של בריסק, והתלונן על חילולי השבת שראה בבריסק ושחייבים למחות ולמנוע וכו', והגרי"ז ישב ושתק, אח"כ פתח וסיפר על א' שרצה לתקן את העולם, וכשראה שאינו מצליח ניסה לתקן את המדינה, וכשלא הצליח ניסה לכל הפחות לתקן את עירו, ואח"כ ניסה לפחות לתקן את אנשי ביתו, וכשלא הצליח גם בזה נפנה להשתדל לתקן את עצמו... אכן הסדר האמיתי צריך להיות להיפך שהאדם יתקן את עצמו וממילא יתקן בזה את אנשי ביתו, וממילא ישפיעו על אנשי עירו, ומזה יש תקווה שיושפעו מהם כל אנשי המדינה, והלוואי יזכה להגיע בזה לתיקון עולם... וזה כמו שביארנו שכאשר האדם מתרומם ומתעלה ממילא גדולה יותר השפעתו על סביבתו, וכל אחד מהם משפיע גם על סביבתו שלו, וחוזר חלילה...

[א"ה, כתוב בפסוק בקהלת יא ג' מקום שיפול העץ שם יהוא' ופרש"י אם ישכון (יפול=ישכון) אדם חכם וצדיק (המשול לעץ) בעיר או במדינה, מקום שישכון - שם יהיו נראין מעשיו אחרי מותו וחכמותיו ומדות תרומיותיו, ע"כ, הרי שהאדם החכם והצדיק כל כך משפיע על עירו ועל מדינתו שגם לאחר מותו ניכרים במקומו חכמתו ומידותיו.

והנה בדרך כלל קשה למצוא דוגמא לזה, כי בערי ישראל נמצאים ב"ה חכמים וצדיקים רבים ושונים וקשה להכיר באנשי העיר איזו ממידותיהם ירשו מאיזה צדיק. אכן התבוננתי דוגמא מוחשית לזה מהעיר בני ברק יצ"ו אשר שכן בה רבינו החזון איש זי"ע ועשרות שנים לאחר מותו אפשר לראות עדיין את מידותיו והנהגותיו על אנשי עירו, וביותר הנכנס לביהכנ"ס דהגרנ"ק או דהגרנ"ק או דהגרנ"ג וכדו' יכול להרגיש את כובד הראש ודקדוק ההלכה ונעימת המחשבה המאפיינת כל כך את החזו"א... וזה מבהיל לראות כמה יכול אדם אחד שהתרומם בעצמו מעלה מעלה ולא ביקש שררה או רבנות - להשפיע במקומו דורות לאחר פטירתו].

והוספתי, שגם כל אחד בביתו אינו צריך לשאוף 'לתקן את עולמו', להעיר ולהוכיח לבני ביתו, אלא ישפר את עצמו וממילא יושפעו ממנו בני ביתו. ואמרתי שאילו היינו מתנהגים בביתנו כמו חתן-אחותי הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א שלא להפסיק רגע א' מלימוד התורה, הרי ממילא נשותינו היו מתנהגות עמנו כמו אשתו בת אחותי הרבנית בת שבע (תליט"א) [ע"ה], לסלק מאתנו כל טרדה וחשבון מן החשבונות הרבים. ואין צריך בשביל זה להוכיח או לתבוע חלילה, כי ממילא יהיה הדבר שכשיעור שיקבל על עצמו עול תורה כך תסיר ממנו אשתו עול דרך ארץ ופרנסה וכו'.

אדמו"ר 'בית ישראל' זי"ע אמר לאאמו"ר זצ"ל בשם זקינו החידושי הרי"ם 'שנים המה המכירים את האדם באמת, הקב"ה ואשתו...'

ג.

ה'כתב סופר' בפרשתנו עמד על לשון הכתוב 'כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט, למען הביא ה' על אברהם את אשר דבר עליו', ופירש רש"י שזהו סיום דברי אברהם לבניו שישמרו דרך ה' בשביל שיקיים ה' את הבטחתו לאברהם שיירש זרעו את שאר אויביו, ויתברכו בזרעו כל גויי הארץ וכו'.

ופירש הכתב סופר שכוונת רש"י להדגיש דאף שאברהם קיים את התורה שלא על מנת לקיים פרס, מכל מקום כאשר הוא חונך את בניו ובנותיו הוא לימד אותם כמה שכר טוב נקבל על כל מצוה ומצוה. כי אי אפשר לחנך רק מתוך יראה ופחד, בלא לנטוע בבנים את התחושה שהתורה והמצוות אינם טורח ומשא אלא רווח גדול, ומקבלים עליהם שכר עצום. וציין לדברי דוד המלך 'לכו בנים שמעו לי... מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב נצור לשונך מרע כו' הרי כאשר ביקש דוד לחנך את הבנים נצור לשונך מרע, לא הפחיד אותם מעונשי שמיים אלא להיפך פיתה אותם בשכר המצוות הנפלא, מי האיש החפץ חיים, אוהב ימים לראות טוב.

[א"ה, ואאמו"ר הגאון שליט"א ציין לתשובת האב לשאלת הבן החכם 'מה העדות והחוקים וכו'', ומשיב לו אביו (דברים ו כא) עבדים היינו לפרעה במצרים, ויוציאנו ה'... ויתן ה' אותות ומופתים גדולים ורעים במצרים... ואותנו הוציא משם למען הביא אותנו לתת לנו את הארץ אשר נשבע לאבותינו, ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה... לטוב לנו כל הימים לחיותנו כהיום הזה, וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת לפני ה' אלקינו כאשר ציונו' הרי שהמצוה היא לבאר לבן שהמצוות והחוקים הם 'לטוב לנו כל הימים, לחיותנו כהיום הזה'. כי זוהי הדרך המעולה להחדיר בבן אהבת המצוות, שלא יהא כבן הרשע שמואס בטורח העבודה ושואל מה העבודה הזאת לכם].

= אאמו"ר זצ"ל היה צועד בדרך זו בחינוך הילדים והתלמידים, ועל ידי מתיקות המצוות והתורה היה משפיע עליהם ומשריש בהם אהבת תורה ומצוות. לא היה הולך עמם בדרך קשה, אלא המחיש לנו את מתיקות התורה ואהבתה. כאשר היה משגיח על התלמידים הגדולים שיעסקו בתורה ולא יבטלו הזמן, הכין לעצמו חידות שונות בכל חלקי התורה, לעורר לב התלמידים ולהטעים מחידודי דאורייתא. [בפנקסיו נשתמרו חידות רבות נפלאות מאד, כגון 'היכי תימצי שאם עשה עבירה אחת חייב מיתה בבי"ד ואם עשה ב' עבירות פטור', 'היכי תימצי שאם העידו עדים שחייב מלקות נהרג ואם העידו עליו שחייב מיתה אינו נהרג', ועוד עשרות רבות של חידות ופתרונות מחוכמים מאד, ועוד חזון למועד בעז"ה].

ואכן בדרך זו הצליח אאמו"ר זצ"ל להשפיע מאד על התלמידים המתבגרים לחדול ממשוכות הילדות ולהשקיע ראשם בלימוד התורה בהבנה ועמל.

במכתבו לבנו הוא מתאר:

"...הכתה העליונה של הרה"ג רח"מ ז"ל המשמש כעת הרה"ג ר' יואל קלופט אחרי הרה"ג ר' אפרים... היו שמה בהכיתה בתור משגיח אחה"צ כמה משגיחים (כדי להשליט משמעת...), והכתה היתה עומדת להסגר

(מפני שובבות הנערים...). אח"כ ביקשו ממני לקבל עלי להימצא שמה שעתיים ביום, וב"ה התלמידים עלו למעלה ביגיעת התורה. והנהלה מצאו לחובה להוסיף על משכורתו איזה ליר' לחודש, אמנם סירבת לקבל, כי סוכ"ס אינני נותן משעותי רק משעות הת"ת שאני מחוייב להמצא שם, ויש לי ג"כ נ"ר (=נחת רוח) ללמוד בעצמי, גם לדבר איתם (בלימוד), רק בקשתי מהנהלה שהסכום שרצו לתת לי יחלקום בין תלמידי הכתה בתור הצטיינות, ובאחת האסיפות נתקבלה בקשתי...".

הנה, כי כן הצליח אאמו"ר במה שלא הצליחו אחרים, משום שידע להנהיגם בדרך של חיבה ועידוד ההצטיינות, אף על חשבון משכורתו...

ד.

ובאמת, בתחילת הפרשה אנו רואים איך חניך אברהם את ישמעאל למצוות הכנסת אורחים, וזה על ידי שהראה לו דוגמא בעצמו כיצד אהב את המצוות, ולא ראה בהם חיוב אלא זכות וטובה עצומה, וכאשר עברה רגל הולכי דרכים מפני החמה לא פטר עצמו בכך אלא ישב פתח האוהל לחזר אחר האורחים, וכשראה אותם רץ לקראתם בזריזות גדולה מתוך חוליו וחולשתו כדי לקבלם במידה המופלגה ביותר, הדוגמא האישית הזאת היא שגרמה לו לישמעאל ללכת אחריו בדרכו ולקיים בעצמו 'וימהר לעשות אותו', אף שגם הוא היה ביום השלישי למילתו. כי כאשר האב מראה חביבות המצווה ממילא הבן גם הוא נמשך אחריו. [וחינוך בדרך זו כוחו גדול כל כך, עד שנשתרשה מידה זו של הכנסת אורחים אצל ישמעאל במשך אלפי שנים, וגם כהיום הזה עודם מחזיקים במידה זו של הכנסת אורחים, והוא פלאי].

והנה, ב'קהלת יצחק' תמה דהלא מסתמא היה אברהם מתנהג עם כל אורח שבא לביתו, באותו אופן שהתנהג עם שלושת הערביים שבאו לאוהלו, וא"כ למה דוקא מאורע זה תיארה אותו התורה באריכות גדולה, והרי כך היו מעשים בכל יום באוהלו של אברהם.

וביאר, שבנוהג שבעולם מי שידוע שהוא מצטיין בעסק מצוה אחת אין תובעים ממנו להשתתף במצוות אחרות, למשל מי שהוא בעל אגודת 'מלביש ערומים' לסייע בחלוקת בגדים לנזקקים, אין תובעים אותו על שאינו משתתף באגודת 'מתיר אסורים' לסיוע בפדיון שבויים, ומי שהוא חבר בחברת 'ביקור חולים' אין תובעים ממנו להתעסק ב'הכנסת כלה', כי לכל אחד יש לו המצוה 'שלו' ובה הוא טרוד, ומה לנו כי נלין עליו.

באה התורה ללמדנו שהוא טעות, אי אפשר להפטר ממצוה אחת בגלל שמקיים בכל מאודו מצוה אחרת, שהרי אין לך דבר גדול יותר ממצות מילה של אברהם אבינו, שהיה זקן מופלג וביום שלישי למילתו, ולא היה צריך אז להביט על האורחים כלל וכלל, ולומר הן עסוק אני במצות המילה ולמה לי לבקש עכשיו אורחים, והוא לא עשה כן אלא תיכף כאשר ראם קבלם באהבה גדולה ובזריזות, ואף שהיה מתהפך במכאוביו לא השגיח על זה כלל, וחגר שארית כחו ורץ אל הבקר כו', [א"ה וביותר לדעת הספורנו ועוד שהיה זה ממש באותו יום שמל אברהם את עצמו ואת כל אנשי ביתו (והפסוק הראשון בפרשתנו הוא המשך לסוף הפרשה הקודמת 'בעצם היום הזה גו'), ובתוך כך התפנה לרוץ לקראת אורחים ולהפליג מאד בהכנסתם]. לכך כתבה התורה דוקא הכנסת אורחים זאת כדי ללמדנו שיש לדאוג לטובת הזולת גם כאשר עוסק הוא במצוות אחרות... עכ"ד הקהלת יצחק.

ולדברינו יש לומר, שנקטה התורה דוקא מעשה זה, כי בכל הפעמים היה אפשר לפרש שהפליג אברהם במצות הכנסת אורחים מתוך יראת שמיים ודקדוק בהלכה, אך כאן שהיה אברהם פטור מן המצוה, מחמת חוליו ומחמת שלא היו כלל עוברי דרכים, ואפילו הכי השתוקק וביקש למצוא אורחים כדי 'להרוויח' המצוה הנפלאה הזו, אות הוא שלא היה אברהם מקיים את המצוות רק מתוך יראת שמיים ויראת חטא כי אם גם מתוך אהבת ה' ותורתו. ולכך הצליח אברהם לחנך באופן מושלם כזה את ישמעאל, כי הראה לו איך הוא 'אוהב' את המצוות ולא רק 'ירא' לקיימם בדקדוק.

[א"ה, ולפי דברי סבא זצ"ל יש לומר שבאמת בכל פעם לא היה אברהם מפליג כל כך לשחוט פר שלם בשביל להגיש לכל אחד מאורחיו לשון, הרי אם כן היה צריך לשחוט בכל יום עדרים שלמים, הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם, אלא אדרבה דוקא באותו פעם שמצוה זו באה לו מתוך טורה ומסירות נפש, וחזר אחריה זמן ארוך עד

שמצא סוף סוף כמה אורחים לרפואה, לכך חיבב המצוה באותו הפעם יותר משאר פעמים, ומתוך חביבות המצוה היקרה שהצליח להשיגה הוסיף וסילסל בה הרבה, לעשותה באופן המהודר ביותר. ולכן האריכה התורה בתיאור הפלגתו במצוה, כי זה מורה עד כמה התגעגע וציפה למצוה זו בתוך חוליו וחולשתו].

= אאמו"ר רבי אריה זצוק"ל המחיש לנו בימי חוליו, כמה הוא משתוקק להמשיך ולהטיב לזולת, ורץ ממיטת חוליו לעזור ולסייע לנזקקים שונים.

פעם אחת איבד את שיווי משקלו, ועפ"י הוראת רופאו ד"ר הרנפלד היה חייב לשכב במשך שנתיים במיטתו עד שישב מחזור הדם לקדמותו.

אחרי שבוע, ישבתי בבית אבא זצ"ל והנה הוא קם ממיטתו לצאת מן הבית, ואמר לי שהוא מוכרח לילך למצוה חשובה של השכנת שלום בית... אנכי נותרתי בבית, ולפתע נשמעו דפיקות בדלת, ד"ר הרנפלד בא לבקר את החולה... מה רבה השתוממותו לשמוע שהחולה קיים בעצמו 'אם יקום ויתהלך בחוץ'.. התנצלתי לפניו שהיה מוכרח לצאת לצורך מצוה גדולה. אך הוא השיב לי שזה אינו נוגע לצורך מצוה, כי על פי דרך הטבע 'אין אפשרות כלל' לעמוד על רגליו במצב כזה בלא להתנווד ולפול, ואמר לי – אין זאת אלא שמרוב אהבת המצוות מתעלה אביך מעל דרך הטבע ממש..!

נבהלתי מאד לשמוע זאת, ותמהתי למה לא ביקש ממני אבא ללוות אותו בדרך מפני הסכנה הגדולה. כאשר חזר אבא זצ"ל הסביר לי שכיון שהלך למצוה של שלום בית, רצה ללכת לשם יחידי כדי שלא יודע הדבר לאיש אחר זולתו..

אחר כך הוסיף לי אאמו"ר שיש ללמוד מאברהם אבינו שאין לאדם לבקש אחר תירוצים להמנע מלגמול חסד עם זולתו.. חולי זה לא תירוץ, צריך לקפוץ ולרוץ מפתח אוהליו..

= במקום אחר כתב סבא זצ"ל על זכרונותיו מימי ילדותו בבית אביו הצדיק זצ"ל: "זכורני עוד מימי ילדותי כשהייתי סמוך על שולחן הור, איך שבחצות הלילה היו דופקים על דלתות ביתנו, זה ביקש להעמיד לו כוסות רוח, זה לבקש טיפות מרופא קדמון נגד כאבי בטן, שלישי מבקש שהאבא ז"ל יגש לחולה גוסס, ועוד, בו בזמן שבדרך כלל מסתייגים לדפוק אצל הזולת אפילו באמצע היום.. ואילו אצלנו היה בחצות הלילה כבן הדופק על דלתות הוריו, והאבא זצ"ל היה מוכן לשמש את כולם, כחייל על משמרתו, בשמחה ובטוב לבב..."

במקו"א כתב סבא:

"..בית אבא הי' ידוע ומפורסם לבית פתוח לרוחה, בפרט לעניים קשי יום, ונערים שלמדו בת"ת עץ חיים שגלו ללמוד תורה מביתם אשר בערים אחרות. ביתנו הי' להם לבית והורי להורים ואנחנו כאחים לחלוק אתם שוה בשוה בכל, זר לא היה מבחין אם כבנים הם או כנספחים.."

וזהו שיר קצר שכתב סבא לאחר פטירת אביו זצוק"ל (וכבר פירסמנו אותו בגליון מספר--):

בית אבא

מי זוכר את ביתנו, המכירו מכבר / השנים הטובות אינם, הכל עבר
בית פתוח לכל, ליתום וגלמוד / לכולם היו הורי, משענת ועמוד
לא חיכה אבי, לדפיקות על פתחינו / מבית הכנסת וגם מחוץ, הובאו אורחינו
לא שבת ולא שבוע, היו שם מבלים / כי עד לחופה, היו הורי מובילים

א"ה, על פי דברי סבא זצ"ל יש לבאר למה זירז אברהם כל כך את אשתו הזקנה בעבור שלושת הגברתנים שהגיעו אליו, וכי זהו חסד שדואג לערביים זרים שלא ישהו רגע א' בלא אוכל יותר מאשר הוא דואג לכוחה של אשתו הישישה, ומטריח אותה למהר ללוש לעשות עוגות וכו', והרי אילו היינו רואים אדם כזה שממריץ את אשתו בת התשעים למהר מאד בשביל שאיזה ערבי לא ישהה רגע קודם האוכל היינו

מתפלאים עליו מאד. וכן כתוב שמיהר את בנו ישמעאל שהיה גם הוא ביום שלישי למילתו להכין את השור בשביל להגיש לכל אחד לשון פר, וכי הוא דואג לערביים הללו יותר מאשר לאשתו הזקנה ולבנו החולה.

אלא ללמדנו, כמה השריש אברהם בביתו את אהבת המצוות, כמה יקרות הן מאבנים טובות ומרגליות, עד שהיה זה אך טבעי שיזרז אותם בתוך חולשתם לאמר 'הבה נתאמץ בזריזות לתפוס את המצוות שהתגלגלו לפתחינו'. משל לאדם זקן, עני מרוד, שלפתע רואה מרגליות ואבנים טובות מתגלגלות בפתח אוהלו, האם לא יקרא לאשתו הזקנה ולבנו החולה – מהרו! מהרו! תיפסו את האוצר!

ה.

ידועה השאלה למה אנו מעלים על נס את נסיון העקידה, הרי בכל הדורות מסרו יהודים את נפשם ונפש עולליהם על קידוש ה', כמו שאנו קוראים בקינות, [# וגם בימים הללו, {תחילת תשל"ד, ימי מלחמת יום הכפורים} שלחו הורים את בניהם היקרים למסור נפשם בגבורה בשדה הקרב להצלת עם ישראל], ומה ההתפעלות הגדולה דוקא ממעשהו של אברהם אבינו.

ובאמת כבר רב סעדיה גאון בתפילתו הנוראה לערב ראש השנה עורר בזה: "...את אלה מזבחיות זכור, ואלה עקידות תראה, כי על אחת הרעיש העולם והן אראלם צעקו חוצה, ונשבע לברך עוקד ונעקד להרבות זרעם כחול הים, ואף כי {=וכל שכן} עתה כמה וכמה עקדו בניהם על יחוד שמך המיוחד הנכבד..."

והביאור בזה, שכאשר רואים פלוגה שלמה של חיילים עזי נפש המוסרים נפשם לנצח האוייב, אין בזה התפעלות כל כך, כי כן דרך גיבורי המלחמה, אמנם כאשר מחנה הצבא במנוסה מפני האוייב, וכל החיילים מיואשים ושבורים, ולפתע מתעורר אחד ברוח עוז וגבורה לצאת לקראת האוייב במסירות נפש, ומדליק ניצוץ של גבורה בלב אלפי חיילים הנענים לקריאתו ומסתערים אחריו על האוייב, ובזה מהפך הקערה על פיה ונוחל ניצחון גדול, זוהי גבורה עילאית אשר תיזכר לשנים רבות.

כן הוא הדבר בעניינינו, עם ישראל הוא עם נבחר, גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו, אין פלא כל כך שהם מוסרים נפשם ונפש בניהם באהבה ובגבורה למען שמו יתברך, הרי זה כגיבור במחנה של גיבורים, אבל בדורו של אברהם היה העולם שמם, וחושך הכפירה שלטה בכולם, והוא הופיע ועורר את כל זרעו אחריו למסור נפשם למען שמו יתברך, ולכן זוכר הקב"ה זאת לדורות עולם.

ובזה יבואר למה נחשב מעשה העקידה לנסיון של אברהם ולא לנסיון של יצחק, שפשט צווארו להישחט, (עיין בזה בסמוך מאמו"ר זצ"ל), אך הביאור שיצחק כבר הושפע ממסירות נפשו של אברהם, וכמו שבמשך כל הדורות נמשכו רבבות ישראל ללכת בדרכו של אברהם אבינו למסור נפשם על קדושת השם, אבל אברהם היה הגיבור הראשון שגרר אחריו את בנו יצחק וכל זרעו, ולכן נזקף המעשה הגדול הזה לזכותו של אברהם.

וזהו כמו שביארנו שהיה אברהם נעלה במידה של חינוך והשרשת יסודות האמת בזרעו אחריו, וכלשון הכתוב בפרשתנו 'כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת אחריו ושמרו דרך ה'...'! ואיתא במדרש שכשביקש אברהם לקחת את יצחק להר המוריה לעקדו, אמר לשרה שהוא מבקש לקחתו למקום שמחנכים בו את הנערים, כדי לחנך את יצחק. ולא הוציא שקר מפיו חלילה, כי באמת זה היה החינוך הגדול ביותר ליצחק ולזרעו אחריו, שהתחנכו ממנו למסור נפשם באהבה לקב"ה.

= בתוך מכתב לא' הזכיר אאמו"ר זצ"ל מה שאמר בשיחה לאברכי הישיבה על ענין החינוך:

"...נער ישראל ואהבהו, {אני אוהבו} יען כי הוא מרגיש עדיין נער, אפילו בימי זקנותו מרגיש שהוא נער, ועליו להשתלם בשלמות הנפש, חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה {=רצונו לרמוז

שתיבת 'ממנה' היינו 'מן החינוך' (ולא 'מן הדרך', כפי פשוטו של מקרא) וכן מטו משמיה דהגרי"ס זי"ע) כי תמיד כל ימי חייו צריך חינוך.

מובא בילקוט שמעוני כשנצטוו אברהם אבינו לעלות את יצחק בנו לעולה באותה שעה הרהר בליבו מה לעשות אם להודיע לשרה הלא נשים דעתן קלות ואם לאו וכו' אם לא תראה אותו תמות א"ל תקחי לי מאכל ומשתה ונשמחה היום, שאלה מה טעם של שמחה זו אמר לה זקנים שבדמותינו נולד להם בן דין הוא שנשמח, בתוך השמחה אמר לה את יודעת כי בן שלש שנים הכרתי את בוראי והנער הזה גדול ולא נתחנך, יש מקום שמחנכים התינוקות הולכנו לשם, אמרה לו קחנו לשלום בן כמה הי' אז, שלשים ושבע שנים.

יצחק אבינו עולה תמימה שפשט צוארו כו' הי' צריך עדיין חינוך. וסימן לזה כי אחרי העקידה הולכו אביו לבית מדרשו של שם, אנו על אחת כמה וכמה אז מיר דרפון נאך א חדר אפילו ביז 120 יאר (=אנחנו צריכים עדיין 'חיידר' אפילו עד 120 שנה). גם כי יזקין וכו'.

וא"ה, שמעתי ששאלו את בעל קהילות יעקב עד איזה גיל להתפלל על חינוך הילדים, ואמר 'אני עדיין מתפלל על חיימקה שלי'.

1.

ובאמת, גם מידה עליונה זו של מסירות נפש, חנך אותנו לזה אברהם על ידי שהראה והמחיש לנו כמה חביבה אצלו מסירות הנפש, וכמה משתוקק הוא לעשות רצונו יתברך 'בלבב שלם', כשראה זאת יצחק קיבל גם הוא טעם וגישמאק במסירות נפש. וכמפורש בפרשתנו שלאחר שראה יצחק איך הלך עמו אביו בשמחה כמותו, אף כאשר הוא היה סבור עדיין שהולכים להקריב קרבנות, 'וילכו שניהם יחדיו', מייד נמשך אחריו לזכות גם כן במעלה זו של שמחה במסירות נפש, ושוב נאמר גם עליו 'וילכו שניהם יחדיו', שהלך בשמחה כאביו אברהם, עיי"ש ברש"י.

וכשלמדתי בישיבת סלבודקא בבני ברק, שמעתי מרבינו רבי אייזיק שר זצ"ל שאמר על דברי המדרש שהיה אברהם שולח יד ליטול את הסכין **ועיניו מורידות דמעות**, ונופלות דמעות לעיניו של יצחק מרחמנותו של אבא, **ואך על פי כן הלב שמח לעשות רצון יוצרו**, וביאר שבוודאי היה יכול אברהם להתעלות מעל רגשות הרחמנות לבנו חביבו, ולמלא את ליבו ברגשות אהבה ושמחה למסור נפש בנו לקב"ה.

אלא שאברהם אבינו דייק מלשון הקב"ה 'קח נא את בנך, את יחידך, אשר אהבת' שהקב"ה מצפה ממנו להקריב את בנו מתוך רגשות אהבה לבנו, ליחידו, לאהובו, ולכן עורר אברהם בעצמו את רגשות האהבה העצומים ליצחק בנו, ובזה התמלא הלב להיות שמח לעשות רצון קונו, למסור את אהבתו הגדולה למען שמו יתברך.

ושמעתי מאמו"ר **רבי אריה זצוק"ל** הטעם למה נקראת העקידה על שם אברהם ולא על שם יצחק, שלכאור' עשה מסירות נפש גדולה יותר שהרי פשט צווארו שלו לשחיטה, ואמר אמו"ר שלמסור נפש עצמו זה אינו קשה כל כך, כי זהו מסירות של רגע אחד של צער ומייד אח"כ זוכה לעונג אין קץ לחסות תחת כנפי השכינה, אבל צער השכול של האב אינו מסתיים ברגע אחד של הפטירה, אלא במשך כל חייו הוא מלא בצער וגעגועים לבנו, וזוהי הגבורה היותר גדולה לקבל באהבה את רצון ה' שגזר עליו צער גדול כזה.

הנה כי כן, הגבורה הגדולה אינה במה שהאדם 'ממית' את רגשותיו, ונהפך לאיש 'קר' שאינו מצטער כלל על הנסיונות שנגזרו עליו, תפקידו הוא להיות 'אדם מרגיש', ובתוך כך לקבל גזירת ה' בשמחה, ולעשות רצונו באהבה. אל תאמר אי אפשר... [א"ה, ובזה יובן מה דמצאנו שהאמוראים היו מצטערים על הפסד ממון. כמו שהחמיצו חביות היין וכו', מה שלא נאמין אפילו על הגר"א שיהיה אכפת לו מהבלי ממון. אך הם ידעו שאם נגזר עליהם הפסד ממון אין זה בשביל שיתעלמו מכך ויכהו רגשותיהם, אלא אדרבה ירגישו את צער ההפסד ויתבוננו בתכלית גזירת ה' וכו'].

= קיים עטרת ראשנו זצ"ל את אשר דיבר, גם הוא ידע צער השכול באיבוד כמה ילדים חביבים, תינוקות רבים, וקיבל גזירת השי"ת באהבה, אך לא מתוך כהות הרגשות, אלא יחד עם רגשי אהבה וגעגועים עצומים, ובתוך כך קיבל באהבה רצון השי"ת.

כבר נתפרסם (איש צדיק היה, עמ' 44) מה שכתב מאחורי תמונת בנו החביב המופלא אברהם בנימין ע"ה:

"ילד יקר לי, הרך והענוג, אותך אזכרה ואשפכה עלי נפשי, כי לקחת מאתנו בעד פשעי ועוונתי, תשכח ימיני ואני לא אשכחך. בני בני, אברהם מחמדי, אברהם בנימין נ"ע, בני בני אהובי נפשי קשורה בנפשך.. וכך ממשיך במילות קינה קורעות לב, ומסיים: 'נפש חמודה / ממני בודדה / חמדה, יוצרה / לקחת מהרה. תהי נשמתך צרורה בצרור החיים את אלקיך, וינחם ה' אותנו מעצבינו, ולא יוסיף לדאבה עוד'.

יחד עם זאת, תמיד הרגיש במוחש שבקרוב ממש יזכה לראות את כל יקיריו בתחיית המתים, ואמונה חזקה זו עמדה לו להינחם ולהתעודד ולהתמלא בתקווה וציפיה לשמוח עמהם. ראיתי מכתבו להורים שכולים כשפנה אליהם שלא לפנות את יקיריהם מקבר האחים אשר בסנהדריה, מפני כבוד המתים, והוא ממריצם שהרי בלאו הכי בקרוב ממש יקומו לתחיית המתים, ועוד, מה יענו לבניהם כשישאלו אותם למה הטרידום ממנוחתם. (ואין המכתב כעת תח"י להביא לשונו בדקדוק).

ובכלל, כל עבודתו של זקנינו בשבירת המידות, וותרנות, שמיעת חרפתו בדומיה וכו', לא היתה באופן של קרירות ההרגשה 'מה אכפת לי, הכל עולם חולף וכו', אלא היה 'חי מרגיש', והיה מוסר ומקריב את הרגשותיו למען עילוי מידותיו הטהורות. הרבה פעמים מתאר במכתבו איך עלו דמעות בעיניו כנגד רצונו, אם מחמת שהיה זה בשבת ויו"ט, או משום שלא רצה להתרגש מדבר זה כל כך, ונביא דוגמא אחת מני רבים:

"...בדבר המאמר של הסופר הנכבד יקר ערך מר אהרן צייטלין הי"ו.. אם כי כידוע לך כי לבי רחוק מאד מהפרסומים בעיתונים, כאשר השבתי לידדי ורעי בכנס לפני חמש שנים כאשר שמעתי התהלות עלי. כי לו הכרתי איש המעלה כזה (כפי שמתואר במאמר עלי..). אז הלכתי תלתא פרסי בחלא (=בין החולות, מקום קשה להילוך. עפ"י ע"ז טו:) להכיר איש כזה. אבל מה אעשה ואני מכיר את האיש יותר מה שאחרים מכירים, חפשתי ולא מצאתי בי מאומה. בכל זאת כאשר קראו לפני מאמר הזה, ירדתי הרבה דמעות, והרגשתי בלי כוונה איזה עידוד אשר דרוש לי בזמן האחרון לפי מצבי, ועיקר – כי אחרים מידידי קיבלו הרבה נחת בזה..."

ז.

כבר הארכנו בגליון הקודם שהחינוך העיקרי שהשריש בנו אברהם אבינו הוא האמונה התמימה בה' בלא פקפוק והרהור, והאמין בה' ויחשבה לו צדקה. ועיקר דבר זה חונכנו בעקידת יצחק, אשר היה זה ציווי כנגד השכל וההבנה, להקריב את בנו כקרבן, ואפילו הכי לא הרהר אחר דברי ה'.

בספר 'תורת יצחק' הביא דברי הזוהר הקדוש על הפסוק 'ויאמר אברהם אברהם', למה יש הפסק בין 'אברהם' ל'אברהם', לומר שאין אברהם קדמאה (הראשון, שקודם העקידה) כאברהם בתראה (האחרון, לאחר העקידה), קדמאי לא שלים, בתראי שלים.

וביאר על פי מש"כ רש"י על הפסוק 'קח נא את בנך יחידך' – אין נא אלא לשון בקשה, בבקשה ממך עמוד לי בנסיון בזה כדי שלא יאמרו הראשונות אין בהם ממש. וביאר הסבא מנובהרדוק זי"ע כי הנסיונות הראשונות היה אפשר לעמוד בהם גם על פי השכל והחקירה, אבל נסיון האחרון אי אפשר לעמוד בו

בדרך החקירה רק על פי אמונה תמימה. ובוזה ביאר דברי הזוהר הנ"ל שרק על ידי הנסיון האחרון שהוכיח שהולך באמונתו גם כשהיא למעלה מהשכל והתפיסה האנושית, אזי נחשב 'אברהם שלים'. עכ"ל התורה יצחק'.

וזהו הביאור במה שהבאנו למעלה שתבע הקב"ה את אברהם על שלא השריש בביתו האמונה התמימה בשלמות, עד שלא תבוא לידי צחוק בשמעה מפי האורחים שתלד בן בגיל תשעים. ועיין ברמב"ן שאע"פ שסברה שרה שאותם האורחים אינם אלא ערביים מכל מקום תבע אותה הקב"ה למה היה הדבר נמנע ממנה, וראוי לה שתאמין או שתאמר 'אמן כן יעשה השם'. הרי שאע"פ שמצד השכל לא היה לה שום סיבה לחשוב שתלד בן, שהרי עדיין לא שמעה בשורת הנבואה בזה, מכל מקום אין לה לחזול מן האמונה בישועת ה', ואם היא שומעת בשורה אפילו מאיש פשוט לא יהיה הדבר נמנע בעיניה.

וראיתי בתורת משה (השלם, בראשית עמ' נג) על הפסוק 'ותצחק שרה בקרבה אחרי בלותי היתה לי עדנה ואדוני זקן' שכוונת שרה באמרה 'אדוני זקן' היתה על הקב"ה, שהוא נוהג עמה במידת זקן, וכמו שאמרו חז"ל שבקריעת ים סוף נגלה עליהם כגבור איש מלחמה ובקבלת התורה נגלה עליהם כזקן ויושב בישיבה, והיינו שבקריעת ים סוף נגלה להם בגבורות שלא כדרך הטבע וזה מידת גיבור, ואילו בהר סיני היה נס כדרך הטבע (א"ה, צריך להבין כוונת אדונינו משה בזה) ע"כ נגלה להם כזקן ויושב בישיבה שזהו ג"כ כדרך הטבע. וזהו שאמרה שרה 'ואדוני זקן' כלומר שנגלה עליהם הקב"ה במידת דרך הטבע, וא"כ איך יתכן שאלד לאחר בלותי, וע"ז אמר הקב"ה למה זה צחקה שרה האף אמנם אלד ואני זקנתי [ולשון 'ואני' קאי על הקב"ה, ושוב אין כאן סתירה ללשון שרה 'ואדוני זקן' ודו"ק] היפלא מה' דבר, כלומר, שאף בתוך דרך הטבע יכול הקב"ה לגלגל הכל כרצונו, ואין שום מניעה לפניו אף בתוך הסתר הפנים של דרך הטבע. עכ"ל החתם סופר.

[א"ה, ויש להוסיף, שאכן לבסוף לא נושעה שרה באופן של למעלה מדרך הטבע, אלא היה נראה כדרך הטבע, כי באותו היום כל העולם כולו נתרפא, וכל העקרות נפקדו, ולא היה נראה כאיזה נס שנעשה במיוחד עבור שרה, אלא כעין תופעה טבעית פלאית, שנתחדשו כל הגופים, כי הסתיר הקב"ה את הנס שלא לעשותו באופן מיוחד לשרה, שתיפקד בגיל זקנה שלא כדרך שאר בני האדם, מעל דרך הטבע].

הדברים הללו נוגעים מאד למאורעות הימים הללו, **חשוון תשל"ד** (שלהי מלחמת יוה"כ"פ), לאחר שראינו בימי מלחמת ששת הימים את הנהגת ה' כגבור ואיש מלחמה, בניסים מעל דרך הטבע, ומי שהאמין מחמת זה בכוח המדינה ראה לפתע איך נהפכה הקערה על פיה במלחמה זו, ונותרנו כמעט בודדים במערכה, אך עלינו לזכור שגם כאשר הקב"ה כזקן בדרך הטבע, מכל מקום לא יפלא ממנו דבר, וכפי שראינו ישועות גדולות מאד גם במלחמה זו.

ולחזק האמונה עלינו להתבונן, כמה מלחמות גדולות נערכו בשנים האחרונות, כמו מלחמת וייטנאם, מלחמת הודו-פקיסטאן, ועוד, ולא הרעיש הדבר את כל מדינות העולם כמו המלחמה בארצנו, בשעה שאנו מונים רק 3 מליון יהודים, שזה כרבע מהעיר ניו יורק! הרי לנו ממש קיום דברי חז"ל אין פורענות באה אלא בשביל ישראל, וישראל הם עיקר הבריאה ומרכז האנושות, ולכן תמיד יהיו במרכז ההתעניינות וההתפתחויות.

בש"ק וירא, **י"ז מרחשוון תשל"ה**, ציבור המתפללים ב'אחדות ישראל' היה דאוג מועידת רבאט שבימים הללו הכירה בארגון לשחרור פלשטינה (אש"פ) כנציגי הפלסטינים ובעקבותיהם הכיר גם האו"ם באש"ף, והזכרתי להם שלפעמים הקב"ה מביא את הישועה דוקא בדרך של 'זקן' ולא בדרך של 'גבור', ומה שנראה כהסתר פנים מתגלגל לישועה גדולה, וכמו במלחמת ששת הימים שהקב"ה הכביד את לב חוסיין מלך ירדן להילחם בנו (על אף הפצרות ישראל ועוד) ועל ידי זה זכינו לחזור אל כל המקומות הקדושים, מה שלא תכננה הממשלה כלל. וכן עתה, רבים מאנשי השלטון היה נכונים להשיב לירדן חלקים מיהודה ושומרון, ואילו עתה ע"י שכופים את נציגות אש"ף יתעכבו גם הם מלהעניק לטרוריסטים על חבלי ארצנו. וכל מה דעביד רחמנא לטב עביד.

בש"ק וירא **כ' מרחשוון תשל"ח**, הציבור היה ממורמר על פירות הלירה, שנעמד על 15 ל"י לדולאר, ועודדתי אותם שעלינו להתחזק באמונה תמימה בקב"ה, ואמרתי על הפסוק 'אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי' אני מצפה שהעזרה תבוא מכיוון מסויים – מההרים הגבוהים, אך לבסוף 'עזרי

מעם ה' עושה שמים וארץ' העזרה מגיע ממקום לא צפוי, וממחישה לי שהעזרה היא מהקב"ה ואינה תלויה בשום אמצעי. והוספתי מה שאומרים העולם שכשפותחים את הדג מוצאים בתוך קרבו דג הפוך, ראשו לצד הזנב, וזה משום שהדג רדף אחרי דג אחר לבולעו ותוך כדי רדיפתו נבלע דג אחר שבא כנגדו לתוך פיו, וכן הוא עניין הפרנסה שהאדם טורח ורודף אחרי איזה 'דג' שסובר להתפרנס ממנו, ובאמת בלא משים מתגלגל לתוך פיו עניין אחר ממקור אחר.

ואאמו"ר רבי אריה זצ"ל היה מוסיף בזה, שאילו היה הדג בולע את הדג שרדף אחריו, היה נחנק מחמת הזנב הרחב של הדג הנרדף, ודוקא הדג שבא כנגדו ונכנס מצד ראשו לתוך לועו, הוא הוא אשר יכול הדג לאוכלו כראוי.

וזה תוספת רמז לעניין הבטחון, שפעמים הרבה מה שהאדם מבקש לעצמו כלל אינו לתועלתו, אדרבה יכול לבוא להנזק ממנו, והקב"ה מגלגל לבסוף את פרנסתו ממקום אחר שהוא המתאים לו לפי עניינו להועילו ולפרנסו.

ח.

ויש להוסיף על זה מה ששמעתי **מאמי הצדקת מרת צפורה חנה ע"ה** על הפטרת הפרשה, ששאלה למה לא סיפרה האשה השונמית לאלישע שמת הילד רק אמרה לו 'השאלתי בן מאת אדוני, הלא אמרתי לא תשלה אותי' [והמפרשים שם ביארו למה לא גילתה הדבר לבעלה ולגיחזי, כי סברה מוטב שייעשה הנס בצנעא, אבל למה לאלישע לא גילתה על מות הילד].

ואמרה על זה אמי ע"ה שאילו היתה מוציאה מפיה שמת הילד, כבר לא היה יכול אלישע להחיותו, אבל כיון שהייתה אמונתה חזקה בברכתו של אלישע לכן לא הסכימה בדעתו להחשיבו כמת, והיתה בטוחה בכוחו של אלישע להחיותו, ולכן נמנעה מלומר בפירוש שמת הילד, ובכוח אמונה זו יכל אלישע להחיות הילד.

ובזה ביארה אמא ע"ה למה ציווה על גיחזי שלא לדבר עם איש 'כי תמצא איש לא תברכנו וכי יברכך איש לא תעננו', כדי לבחון את האמונת חכמים שלו, לשמוע בקול דברי אלישע, ובכוח האמונה היה יכול להחיות את הילד, אבל כיון שלא ציית לדברי רבו באמונה תמימה, ואדרבה היה כשחוק בעיניו וכל אדם שהיה פוגש בו היה אומר לו 'התאמין שהמטה הזה מחייה את המת?!' כמוש"כ הרד"ק, לכן לא עלתה לו להחיות את הילד. עכ"ד אמא ע"ה. [א"ה, ואולי זהו תוספת שייכות בין ההפטרה לפרשתנו, למה זה צחקה, כי קיום הבשורה תלוי באמונה, ולהבדיל גם גיחזי נתבע על שצחק ולא האמין וכו'].

והוספתי, שעניין זה של כוח האמונה שייך בעיקר לתחיית המתים, כי 'תחיית המתים' נזכה לה בזכות אמונתנו בהבטחת הקב"ה, וכמו שאנו אומרים ומקיים 'אמונתו' לישני עפר, ואין אנו אומרים ומקיים 'הבטחתו' כי צריך להאמין ולצפות, ורק מכוח האמונה נוכל לזכות לתחיית המתים. ולכן זכתה האשה השונמית לראות בעיניה 'תחיית המתים' מכוח האמונה התמימה בהבטחת ה' ע"י נביאו.

ואילו גיחזי שלא האמין לאלישע ודיבר עם כל אדם שפגשו, וכן לא ציית לאלישע ולקח מתנה מנעמן שר צבא ארם, ולכך אמרו חז"ל שאין לו חלק לעולם הבא, כי זהו ההיפך מתחיית המתים, כי כשם שהאמונה התמימה מביאה את האדם לתחיית המתים, כן הוא להיפך מי שמזלזל ואינו מאמין בתמימות מפסיד עי"ז החיים הנצחיים לעולם הבא.

= א"ה, כאשר היה סבא זצ"ל עושה לחש להוצאת עין הרע כפי שקיבל מאביו עטרת ראשו וי"ע (שקיבלו מרבו הגר"ב שקיבלו מאבותיו עד בית המדרש דהגר"א) היה עושה זאת כשהוא עומד בסמיכות אל החולה או הנזקק, אך אם לא יכול היה להגיע אליו, היה סבא אומר הלחש על איזה בגד, ושולחו ביד שליח שהיה מגיע אל החולה ומניחו עליו. אולם, תנאי היה לזה, שהשליח לא ידבר מאומה, מזמן קבלת הבגד מידי סבא זצ"ל עד הגיעו אל החולה, כפי שהתנה אלישע עם גיחזי..

לאור דברי סבא כאן בשם אמו ע"ה, אפשר להבין את המשמעות של אותה הוראה, שכן באמת היו צריכים לזה הרבה אמונת חכמים.. הנכדים הרכים, שהרבה פעמים היו משמשים כשליחים להביא הבגד ליעדו, היו צועדים בשתיקה, וכשהיו פוגשים בדרך את חבריהם מבית הספר לא יכלו לענות

אותם דבר.. והללו היו סונטים בהם – מה אירע לך, הלא אף באמצע הפרק מותר להשיב מפני הכבוד.. ואולי שמא אתה לאחר 'המפיל'... והנכד/ה השליח היה מחייך ולא משיב חורפיו דבר.. באמונה תמימה בדברי חכמים שמסרו לזקיננו שאם ידברו מילה אחת יקלקלו כל התועלת ולא יועילו לחולה!!